

Лоб је
узакрао
мене

Списи ЖОЛТ ШЕМЈЕН
Кратке приче ЖОЛТ БАЈЕР

Лов је
изабрао
чене

Илустрације ЖОЛТ ВАШАРОШ
Статуе ГАБОР МИКЛОШ СЕКЕ

© Semjén Zsolt, Bayer Zsolt, Vasáros Zsolt, Szőke Gábor Miklós

Ова књига се не сме – ни у целини ни делимично – репродуковати, чувати електронски или преносити електронски, механички или на други начин без претходне писмене дозволе носиоца ауторских права.

Издавач
Графопродукт Суботица

Уредници
Richárd Bors, Márton Kókai

Фотографија
Gergely Botar
Mate Gregus

Штампа и повез
Графопродукт Суботица

Одговорни менаџер
Csilla Kovács-Kisbalázs

Скулптуре Габора Миклоша Секеа су биле изложене у
Конференцијском и изложбеном центру HUNGEXPO Будимпешта
Инсталације Жолта Вашароша могу се видети у Ловачком
Дворцу у Бодајку

ISBN-978-86-82210-04-7

САДРЖАЈ

Предговор (Иштван Фаркаш „Lupus” Sch. P.)	6
Беседа о лову (Жолт Шемјен)	10
Зашто сам постао ловац? (Жолт Бајер)	16
Лов је изабрао мене (Жолт Шемјен)	26
Велико пецање видре (Жолт Бајер)	36
Жигмонд Сечењи (Жолт Шемјен)	46
Мој први срндаћ (Жолт Бајер)	54
Комеморативни говор (Жолт Шемјен)	64
Срндаћ самоубица (Жолт Бајер)	74
У одбрану лова (Жолт Шемјен)	84
Мој неосвојени трофеј од јелена (Жолт Бајер)	94
У складу са природом (Жолт Шемјен)	106

ПРЕДГОВОР

Lectori salutem!

Добар предговор се не бави само анализом једне књиге по томовима, него говори о целини, јер је целина увек виша од пуког збира делова. У случају наше књиге то је лако остварљиво јер њени фрагменти чине једну целину. У њој су заступљена четири жанра: Жолт Шемјен пише филозофију – скоро антропологију – лова, то чини и као организациони вођа ловаца Мађарске. Жолт Бајер је писац исповедних приповедака. Жолт Вашарош је уметник инсталација; а Габор Миклош Секе је творац елементарних скулптура. Ипак сви ти жанрови се у овој књизи стапају у хармоничном своду.

Природа нас учи о животу и о смрти. Ова књига културолошки (кроз естетику, етику и теологију) рефлектује постојање Створитеља, спознавши га изнад природе. Јер је Бог све створио за нас, зато нам Он не говори само кроз библијска откровења, већ нам се обраћа и преко природе. Књига која је пред нама је одјек на говор без речи.

Док читам ову књигу, седим на обали Дунава и пишем о њој, дивим се овом јесењем дану који је обасјао шуму хиљадама боја и слушавам љубавни зов јелена захвалан Богу што постојим!

Иштван Фаркаш „Lupus“ Sch. P.

Жолт Шемјен

Беседа
о лобу

Антрополошка је чињеница да је човек део два света: природе и историје, натуре и културе. Природно постојање је по природи ловачко постојање.

Велики Шпански филозоф Ортега је приметио „да је историјски човек бегунац природе“, али преко лова је „човек увек имао могућност да из садашњице побегне у древну оригиналну форму постојања, баш зато јер стоји на самом почетку, и нема никакву историјску претпоставку. Са њим почиње историја. Пре тога је било само оно што се не мења: постојаност, природа. »Натурални« човек увек је присутан иза нивоа променљивог историјског човека. Ако га зовемо, појавиће се, можда мало поспан, отупео, неубличен, али на крају ће преживети као велики победник.“

И тај је човек, баш зато што је човек, део историјског постојања, зато надграђује катедралу културе на основама природе у својој сложености: уметност и науку, филозофију и теологију, етику и култ. Лов у многоме све ово дефинише, од цртежа из Алтамирске пећине до

књиге Жигмонда Сечењија, од дела Ортеге до мисе Светог Хуберта.

„У лов је укључен читав морал, и то у најчистијој форми. Ловац који прихвати спортски морал испуњава његове законе у својој најдубљој самоћи: нема сведока, публике, само врхове планина и облака, хрстове суморног изгледа, дрхтаве чемпресе и дивљач која лута.“

У лову, у свом инстинктивном и духовном постојању, човек само једним поступком обухвати сву своју антрополошку истину. Ово је, по мом мишљењу, у најширем дијапазону најлепше описао Жигмонд Сечењи: „Ловац се у својој самоћи најчешће сусреће са Богом, који – супротно данашњим гласинама – и сада често лута шумом.“

Габор Миклош Секе – Тотем

Улазна капија Светске изложбе лова направљена је од 10 тона јеленских трофеја, које су даровали 70.000 мађарских ловаца као симбол узајамне солидарности.

Жолт Бајер

Зашто сам
постао ловац?

Нисам имао породичну традицију, ни за пример оца или наследство од деде. Ја сам имао само једну велику, жуту лављу главу на зеленој подлози...

Да, као и за многе друге ствари које су ме задесиле у животу, кривци су књиге.

Другим речима: можда сам књишки тип. Да, али управо зато што сам књишки човек познајем и волим и Белу Хамваша, а он ме помало плаши:

„Књишки човек се одмах препознаје. Библиотекар је прототип и жива идеја таквог човека. Али то се види и по школарцу, ако је такозвани добар ђак. То се нарочито види код наставника, посебно код филолога, надасве код књижара, а понајвише код антиквара. А ако се добро загледате у одређену полицу са књигама, приметите неке веома чудне ствари. Особе са инвалидитетом? Да ли су кратковиди? Да ли су гротескни? Зашто? Ситне су и цепидлаке су, тамне и сиве попут подрумских буба. Постоји веома дубока веза између доброг ученика, наставника, филолога и антиквара, односно између сваког књишког човека и ђавола.

Ђаво је архетип дијаболских створења, ова чудна злонамерна буба, која се гнуша светлости, крије се у прашњавим, осенченим и старим угловима. Ово је, сасвим уопштено, карактеристика филолога: држати се речи намерно и из зависти према животу. Крије се од живота. Где? У слово. Сваки човек који инсистира на слову, параграфу, писаној речи, књизи, који реч ставља изнад живог живота је ђаволски, био то наставник, ученик, судија, адвокат, научник, лекар, свештеник. Опчињеност књигом је злочин против живота: назив злочина је библиолатрија – обожавање књиге као идола. Књишки човек словима жели да уреди живот“.

Ипак је све ово прилично застрашујуће. Али ме у свему теши само једно: никад нисам био добар ђак...

Али да се вратимо на кривца – моју жуту лављу главу на зеленој позадини. То није било ништа друго, него књига Калмана Китенбергера, „Од Килиманџара до Нађмароша“.

Објавила ју је Издавачка кућа Омладина 1957. године, шест година пре мог рођења, а код мене је стигла 1968. године, када сам имао пет година. Ако не рачунамо моје омиљене књиге бајки и књигу „Шиц“, ово је била моја

друга књига за „одрасле“ – тако сам их назвао – после авантуристичког романа Карла Маја, „Благо у Сребрном језеру“ (Издавачка кућа Ференц Мора, 1964. године, са цртежима Пала Чергезана).

А ја још нисам знао читати.

И овај недостатак је направио мој живот неподношљивим. Само сада лепо замислите како увече, након купања и санирања свакодневних ожиљака, лежим у меком кревету, а мајка ми чита „Благо у Сребрном језеру“. И сасвим је очигледно да се умори током најзбудљивијег дела и стане са потпуно неразумљивом реченицом да „спавај мој Жолтика, сутра ћемо наставити“.

Ово је требало некако исправити.

И исправио сам то. Постао сам књишки човек чији је први корак био учење читања пре школе – не питајте ме како, немам појма. Очигледно, и то је чудна способност људи рођених са књигама – мајка ми је причала да ми је са три-четири године „Витез Јанош“ био најдражи, увек сам јој то тражио да ми чита, и знао сам све напамет до Ноћи вештица, поновио сам са мајком, и то није све, увек сам успео да пронађем праву страну у књизи.

И хајде да се овде на тренутак зауставимо и одамо почаст сећању на илустраторе књига. Јер они су курири и експоненти бесконачности дечје фантазије, они су ти који не само да чудима насељавају и организују де-тињство књишких људи, већ и свачије.

На пример, кроз цртеже Еми Рона мој „Витез Јанош“ је постао део мог живота, постао је вечан. Пал Чергезан је унео Винетуа, Олд Шетерхенда, Олд Фајерхенда и Дивљи Запад у моју собу.

Хиљаду и једна ноћ је такође учинила незаборавном Еми Рона, Хауфове најлепше бајке Ема Хајнзелман, Петуку Дудораса, Арпад Богнар, Цинтулу, о коме је писао Ференц Мора Тамаш Сечко, а Миклош Ћери је чудо, „Прича о зеленој трави“ Морица учинио незаборавним.

А врло је вероватно да су и ови цртежи убрзали дан када сам коначно могао сам да читам. Да читам где и кад сам хтео и докле сам могао да издржим.

А када сам научио да читам, око пете године, прогу-тао сам „Благо у Сребрном језеру“ за неколико дана, а онда сам се коначно дочепао своје велике жуте лавље главе на зеленој позадини.

Није случајно што је Пал Чергезан баш ово илустровао. Од мене су ловца начинили његови цртежи, исто као што је то учинио Калман Китенбергер са својим списима..

Јер, у тој се књизи скривао Симба, и борба Симбе са Мбагавом, афричким бизоном, после које су обојица угнули, а ја гледам лешеве са пуним очима суза, тамо сам, у савани, иако су ми ноге на топлим каљевима пећи, а кроз прозора се види како пада снег...

Ту је и Марабу, љубазна бела цркавица, као и Осирам и Мчави, страшни црни врачеве – јер, у то време рећи за некога да је црнац, није аутоматски подразумевало увреду...

Нисам могао још нечега да се ослободим када сам имао пет година:

„У оно време преживео сам пар стампеда – тако зову ловци тај јуриш који прави стадо бизона кад неки слепи ужас почиње да их тера. Требало је врло вешто репетирати карабин, јер нема шансе да се побегне од стампеда. Заиста је био ослобађајући осећај кад се од хица срушио вођа стада бизона, а стадо у непосредној близини променило смер, стадо које је све разбило и смрвило.“

Стадо је безброј пута јурило према мени у улици Фесек, а ја сам сваки пут у последњем тренутку испалио из свог карабина метак на вођу стада.

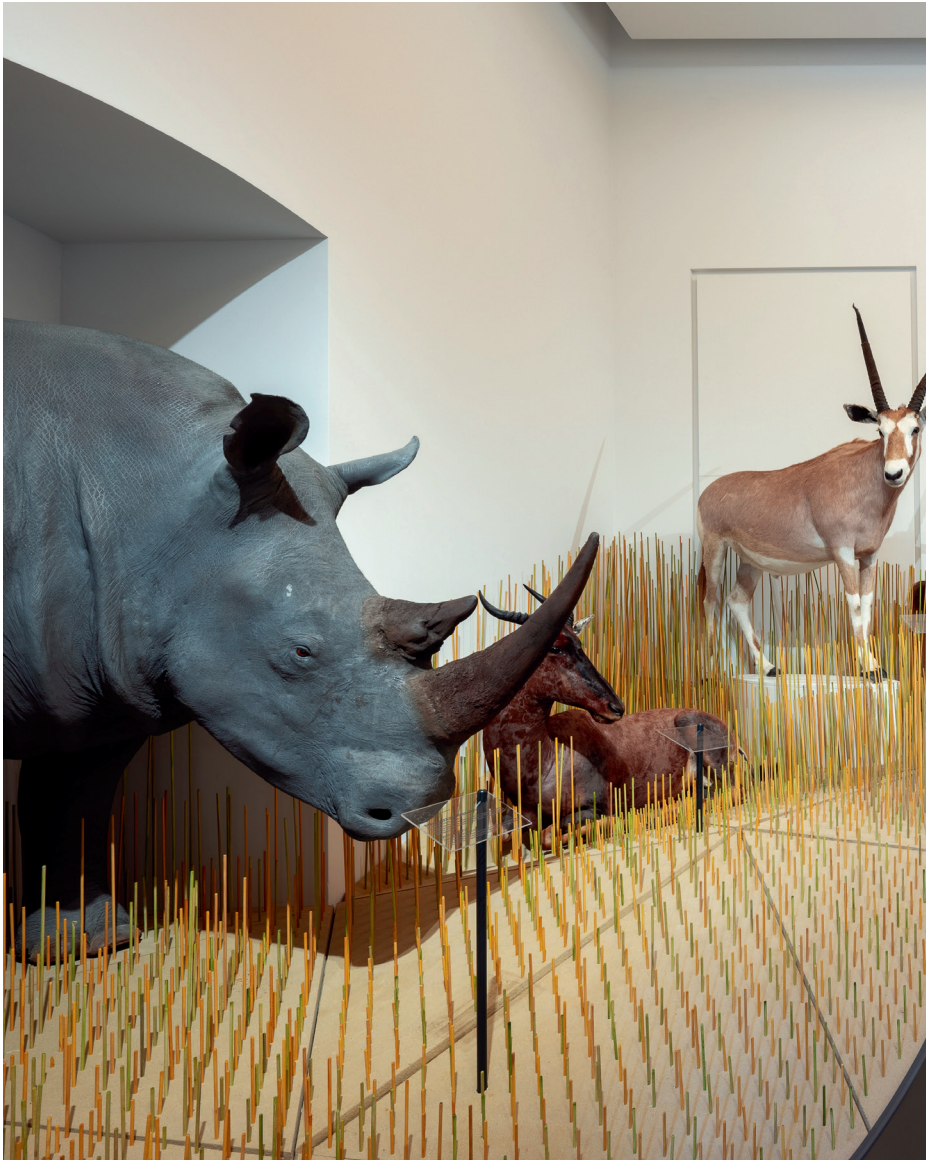
Тако сам постао ловац са својих шест година.

И тек после су дошла чуда од Иштвана Фекетеа – најпре романи о животињама, а на крају и „Ballagó idő” (Време пролази).

Жигмонд Сечењи ми је, као искусном ловцу, дошао у живот кад сам већ имао шеснаест година.

И онда сам са четрдесет девет година положио ловачки испит и узео у руке прву ловачку пушку мог живота, Ругер 308.

И од тада ловим дивљач – сва чуда мога детињства према цртежима Пала Чергезана...

Жолт Вашарош: Савана

Zsolt Semjén

*Lob je
uzao rad mene*

*„Младићи су ишли у лов
скоро сваког дана, зато се од
давнина до данашњице верује
да су Мађари бољи ловци од
осталих нација.“*

(Anonymus: Gesta Hungarorum)

опустите ми једну примедбу: пре више година дао сам изјаву у часопису „Нимрод“ (ловачке новине), да „нисам ја изабрао лов, него је лов изабрао мене.“

– У мојој породици од памтивека има ловаца, одрастао сам на њиховим причама, међу трофејима и ловачком литературом.

– Нажалост многи познати људи не признају пред светом да су ловци... Ви сте изузетак.

– Ја сам поносан на то што сам ловац и што сам из ловачке породице. Али мислим да је овде реч о нечем сасвим другом. Реч је о нечем сасвим нормалном. Лов је део мог живота, шизоидно би било да то не признам. И политика само до те мере има смисла, док се може живети нормално. За мене то значи да живим у стану и ком се родио, често возим сам и, како и у детињству, одлазим у лов.

– Могу ли Вас замолити да са нашим читаоцима поделите неку ловачку авантуру, нпр. да ли сте у последње време ишли у неки незабораван лов?

– Из принципијелних разлога никад не дајем изјаву са ким и где сам ловио. Наглашавам, то су принципијелни разлози. Питање је части да не дође до индискреције. Ни са пленом се нисам никад хвалио, веома ценим трофеје, али ни са њима то не радим. Нећу писати књигу о ловачким подвизима, мада би то било интересно и из мађарског, и из међународног угла.

– Ви сте најавили рехабилитацију части лова. У последње време се став у медијима и јавном мњењу знатно мења. Зар тај циљ не угрожава промена закона којим су дозвољене дискутабилне методе лова, као што је лов са хртовима и функционисање ловачких паркова?

– Ово је заиста важно питање. Пре свега лов са хртовима је стара традиција, исто као и пролећни прелет шљука; а ловачке паркове са привредног аспекта не можемо да изоставимо. Али, у свему овоме, постоји и једна још дубља димензија. Често се побрка етика са бонтоном. Ловачка етика је морална заповест, а ловачки бонтон је препорука о прикладности. Морална је дужност потражити рањену дивљач и што пре је ослобо-

дители патње. Непристојно је прећи/прегазити уловљену дивљач. Разлика међу њима је буквално као између неба и земље. Осим питања саме етикета, у зависности од времена и простора зависе методе, стил лова, ... итд. Другачије иде то код нас, и другачије на простору бившег Совјетског Савеза или у Америци. Поред тога, етика је апсолутно обавезујући фактор, а бонтон је често подређен љубазности гостопримца. Да вам то приближим једним примером: ја никад не бих јео месо коња, али у средњој Азији је то израз поштовања према домаћину. Нарочито онда ако је присутан и аспект националног интереса. У дипломатији су свакодневна оваква „гастрономска искушења“.

– Чуо сам од Жолта Бајера о „Шемјеновом закону о циљању“, према којем је „вештина гађања у пропорционалној вези са науком о врпољењем“.

– То је тачна и описива дефиниција. При циљању се треба до те мере „врпољити“ док не постанете сасвим спојени са својом пушком, а нарочито је важно – ако за то имате прилику – фиксирање десног лакта. То је моја

препорука свима онима који – *in nomine Sancti Huberti* – који крену на ловачку „стазу“.

– Приближава нам се Божић! У ловачким породицама је обичај да се празнични мени садржи јела од дивљачи.

– Срећан сам због тога јер као и сваки риболовац, за свечану рибљу чорбу, сам обезбеђујем рибу. Већ више од сто година придржавамо се обичаја припреме божићне трпезе: супруга прави срнећа леђа (хрбат) са хлебним мрвицама (прим. прев.: код нас то се зове срнећа леђа (хрбат) на Моношторски начин), а моја мајка – према рецепту моје чукун баке – паштету од дивљег зеца, која је неизоставна.

Габор Миклош Секе: Гоњење

Жолт Бајер

Велико псцање
видре

Непредвидивост је у лову и у риболову највећи извор радости. Захваљујући управо њој „дошла ми је на удицу“ велика видра.

Била је ноћ, топла летња ноћ, па је ловац одмарајући своју душу пецао на молу код Балатонбоглара.

Ово пристаниште је направио велики залагај са својим зубима од бетона у језеро Балатон, а на месту тог угриза остале су велике рупе, изванредно место за гнезђење риба, те су привукли ловца, који је, још као дете, најпре био риболовац и та страст га никад није напустила.

Смуђ. То је био плен за којим жуди. Увек је смуђ најпожељнији, након њега су сом, па штука, а на крају шаран, караш и бела риба.

Међу пецарошким жељама две врсте рибе се никад не налазе, то су амерички сомић и јегуља.

Из тог разлога вероватно, на том молу у Балатонбоглару, ловац баш увек упеца јегуљу. Малу или велику, код ове врсте рибе је то баш свеједно јер змијско тело јегуље прогута удицу дубоко, до средине свог тела, а

тада се ваља, грчи се, прави акробације, док цела опрема и најлон не постану заувек неразмрсиви. А риболовац псује, лепета, хоће да ухвати јегуљу коју једноставно не може зграбити, једино новинским папиром, а ипак на крају успеш да је задржиш, јер су димљене право божанство и многи кажу да је веома укусан и као перкелт. Ловац се већ уверио да постоје и они који се клањају да је перкелт од јазавца изванредан. На крају је ипак стављаш у држач риба, одсечеш замршени најлон, наместиш опрему, стављаш мамац на удицу, убациш и чекаш. Нећеш ставити кедер, ни глисту, ни црва. Само кукуруз, да опет не би дошла јегуља.

Онда одједном велики трзај, ловац повуче, одмерава рибу, пред очима већ види рибљу чорбу од шарана – и на крају извади једну... јегуљу.

И то на кукуруз!

Бога му светог!

Опет треба размрсити најлон, опет псовке, новина у руци, сечеш најлон, опет намешташ опрему, стављаш мамац и убацујеш удицу. Најновија варијанта мамца је

она најстарија: хлебна ружа са туцаном паприком. Ако и на то уловим јегуљу, онда треба исправити сваку научну књигу из биологије, чак и Бремов лексикон „Живот животиња“...

После пола сата нешто почиње да боцка мамац, маркер нешто колебљиво показује, као да му је свеједно и онда полако, господски се дигне до штапа, и ловац у том тренутку подигне штап и повуче. Јасно осећа да га има.

Није нешто велико и сигурно није јегуља, јер је за то превише смирена. То је неки мали шаран или деверика – мисли ловац (који је сад риболовац) – дотле му стижу мисли док му се штап скроз савија у карику, није му јасно како се од овог трзаја није сломио, и нешто помоћу елементарне снаге почиње да вуче најлон, баш тако као да је немачки *U-boot* типа XXI на удици.

Ако ће и ово бити јегуља, оставићу се овог посла, прећи ћу на рибљу конзерву –размишљао ја ловац (на риболову) – али, ако је смућ, доћи ћу и сутра навече...

Прошло је већ више од пола сата, још увек није се знало шта је на удици, ни за макац ову рибу није успео да повуче. А после, одједном је, као да се његово височанство милостиво предало, почело полако да се приближава обали брзином којом је ловац мотао најлон на машиницу.

Када је стигло до мола, дошло је до изненађења које је доста тешко речима описати, тако да је и сам ловац само полугласно стењао, скоро само за себе и Створитеља, који се вероватно добро забављао:

Мили боже! Ово је длакаво!

Једна заиста велика видра је висила на тој деверики, која је била на удици, и вероватно је размишљала о томе са каквим греховима је њен рибљи живот оптерећен ако је најпре прогутала удицу, а онда је уловила још и једна видра. Треба заиста да признамо, ова деверика је сигурно имала велике грехове...

А ловац је о томе размишљао преврћући се на камењу, и најзад отерао упорну видру која се видљиво није се бојала, ко су ти изабрани, који само тако лако

упецају капиталне смуђење на гомили. Покупио је свој прибор, извадио је чуварку са јегуљама, обе је однео кући, сакрио их у фрижидер, отишао је на спавање размишљајући о томе да ће их сутра очистити, а комшија ће их димити.

Само што је заспао из сна га је пренуо стравичан урлик.

Била је то његова мајка.

Мили боже! Змије су у фрижидеру.

Ловац (који је те вечери био риболовац) отишао је у кухињу и затекао је јегуље које су се котрљале по плочицама.

Биле су још живе!

Ловац се уверио да су јегуље неуништиве и да, ако хоће вечно да живи, онда треба у следећем животу да постане јегуља. Или да буде мушица, јер је то друга врста животиња коју је Бог створио као неуништиву...

Жолт Вашарош: Цунгла

Жолт Шемјен

Жилмонг
Сегенди

Председник: Поштовани чланови Парламента! За реч се јавио, одмах након прихватања Дневног реда, заменик премијера Мађарске Жолт Шемјен, народни посланик из посланичке групе *KDNP* (Демохришћанска народна странка), са темом „Пре педесет година је умро гроф Жигмонд Сечењи“. Дајем Вам реч у трајању од пет минута.

Заменик премијера др Жолт Шемјен: Поштовани председниче, хвала Вам што сте ми дали реч. Поштовани народни посланици, пре свега желим да, са великим поштовањем, поздравим тету Мангу, удовицу грофа Жигмонда Сечењија, која је са нама данас у ложи Парламента. (Аплауз)

Педесет година је прошло од када је гроф Жигмонд Сечењи, нејвећи мађарски ловац, вратио своју душу нашем Творцу. Генерације су расле уз његове књиге које су нас зачарале описом егзотичних предела света: саване, џунгле, пустиње и снежна поља. Он је артикулисао веру правих ловаца у нешто што ће вечно трајати и што је постало њихов завет: „Лов је: хајка дивљачи и зујање шуме. Али и увек више од овога!“

У тридесетим, годинама прошлог века његове књиге су биле познате не само код нас, него и у свету. Лајош Зилахи (*Zilahy Lajos*) је у Пештанском дневнику (*Pesti Napló*) овако писао о његовој књизи: „У његовом језику се осећа мирис сена преко-дунавских села и радост што тај јаки сељачки језик чујемо из уста мађарског великана.“

На први лов у Африци кренуо је са свог имања из Керешхеђа, припадало је породици Сечењи већ осам генерација, које је касније, како пишу: „дао је лавовима да га поједу“. Ипак се испоставило да то и није било тако лоше улагање. Од његових путописа профитирала је држава, а након извесног времена после рата, када је његову имовину конфисковао тадашњи режим, поново је објављивао своје књиге и – захваљујући доживљајима из лова – обезбедио себи некакав живот.

У току другог светског рата у његову вилу на Швабхеђ уселио се и један дипломата: мислили су да ће на тај начин његова фантастична колекција добити дипломатску заштиту. Кућа је, заједно са збирком, услед бомбардо-

вања сасвим уништена. За пар сати је уништена најбогатија ловачка збирка у држави. Од 130 могућих великих трофеја дивљачи из Африке, успео је у своју колекцију да сабере 80.

После опсаде и конфискације куће у Керешхеђу, родна кућа у Шарпентелеу је скроз рушен, а он је остао ражалован и без имовине. Тих година се сећао са горким хумором: „Постао сам бескућник у својој домовини.“ Његова супруга се сећа да је на питање о томе зашто није емигрирао, одговарао: „Мађарима је место да буду овде“.

Након револуције, консолидовани режим је издавао једну по једну његову књигу. Велики тираж, много читалаца, али и још нешто чему тадашња Пешта није много придавала значај: било је много анегдота које су се препричавале о њему. Пре него што га је режим иселио из Хортобађа, стигао је камион, а он је већ испред капије чекао са ранцем на леђима. Питали су га, да ли ће то бити довољно? Хладнокрвно је одговорио: „Ако сам отишао до Африке са једним ранцем, вероватно ће ми и

овде бити довољан.“ Ако су се у Пешти вртеле анегдоте о прошлости, њега је град сада носио на срцу.

Два пута је био – уз одобрење државе – у Африци да надокнади уништене вредности Националног музеја. У то време су објављени аутобиографски мајсторски радови као што је *Ahogyan elkezdődött...* (Како је започето...) и *Ünnepnapok* (Празнични дани). Душу је вратио Богу 24. априла 1967. године, с којим се – као верник – често сусретао у шуми.

Жигмонд Сечењи, првобитно као ловац са далеких и егзотичних предела, као писац и фотограф, живи у нашем памћењу. Исто тако је лепа и његова исповест о нашим шумама: „Најпожељнији плен мађарског ловца и прва дивљач мађарске шуме је јелен. Зато је нас септембар, када се чује рика јелена, најзначајнији месец у години. (...) Нема лепше шуме од сребрнасте букве у септембру, и нема ничег лепшег од љубавног рика јелена.“

Кад смо у Хатвану направили музеј лова, ни за секунд нисмо били у дилеми да ли га треба назвати по највећем мађарском ловцу, грофу Жигмонду Сечењију. Хвала Вам на стрпљењу. (Аплауз)

Габор Миклош Секе: Вижла апортира

Жолт Бајер

Мој први
срцедаљ

Зaista је важан први улов срндаћа. Тога се човек увек подсећа. Иако – то не треба заборавити – само до тога момента вреди ловити док се сећаш сваког капиталца, сваког срндаћа, на сваког вепра и сваку козу. Треба ловити све док са грчем у стомаку крећеш у зору или у сумрак седаш у заседу, све док узимаш велики уздах пре него што повучеш окидач. Ако само зато јер је сада сезона лова излазиш на терен са напуњеном пушком, остави се тога и напиши мемоаре.

Истину свега наведеног не умањујем, да не бих био контрадикторан, али желим да нагласим да је први срндаћ, ипак први срндаћ!

Позвали су ме на тог срндаћа у *Dél-Alföld* (Јужна панонска низија) пре много година. А да ствар буде интереснија тамо ме је позвао један мој стари пријатељ, па би он, ако успемо са ловом на срндаћа, могао да постане мој ловачки кум.

Било је лепо пролеће, крај априла, почетак маја, али лов у сумрак је био потпуно неуспешан. Не да дуго времена нисам испалио ни метак, него нисмо ни видели

нити једну срну, нити срндаћа, баш ништа. А онда је на чистину искочио један мужјак за шартирање којег сам успешно промашио.

За вечером сам гунђао, али је мој пријатељ само рекао:

Видећеш у зору...

Зора је у ово доба баш у четири сата. Веома је неугодно устајати у четири – откад су ми моји мишићи постали мало мекши – али тада, када је о мом првом срндаћу био реч, то за мене није било оптерећење. У суштини нисам ни спавао, можда мало дремнуо, на крају сам ја будио будилник.

У пола пет смо већ кренули ловачким стазама.

Најпре смо ишли до краја долме, пратећи срне како пасу свежу траву. Било их је на око четиристо–петсто метара унаоколо, а на ту даљину ни *Old Shatterhand*, а вероватно ни *Winnetou* не би пробао да гађа. Овако ми је *Ruger* остао у крилу, а сва моја нада је била усмерена ка оштром погледу ловочувара.

Прошло је добрих сат и по. Обишли смо долме и високе усеве детелине, гајеве, а сто пута је изговорено „ако нису овде, онда их нема нигде“ – а ипак тамо их није било. (Ситуација је следећа – са вишегодишњим искуством смем то да изјавим – дивљач има тачнији календар од нас. Зато се догађа да пре 15. априла можеш да се сретнеш чак и у степеништу са срндаћем, али после 15. нестану и само ти срне пасу испред носа...)

Нигде ни једног срндаћа. У оваквим ситуацијама почињу да теше жутокљуног ловца „да нема проблема, увек је то тако, и притисак ваздуха је превелик, зато су нестали, али следећи пут...“ – а жутокљуну ловац само што не полуди у мисли на тај „следећи пут“.

Овако смо изашли на стрњике, ниско растиње.

У пролећа на стрњике човек не иде, нема шта да тражи тамо, и шта би, побогу, дивљач тамо тражила када је све околу зелено, свежа сетва буја. Са намером смо скренули према овом усеву, да скратимо пут до Белине луцерке „јер су тамо увек“.

Скренули смо и на самој средини стајао је срндаћ.

Стани – шапутао је ловочувар и ставио је двоглед на очи.

Фантастична је, срндаћ за улов, изволите...

Срце ми је лупало у грлу кад сам подигао *Ruger*. Уперио сам га према животињи, нашао сам наслон и нишанио...

Тачно наспрам мене се сунце дигло и почело да сија. Скоро ништа нисам видео, само толико сам спознао да у средини сунчевог круга стоји мој срндаћ. Цела слика преда мном је била таква као да сам усред цртаних филмова Марцела Јанковича.

Још сам се више приближио свом снајперу, па још ближе, скоро да сам се увукао у њега. Срндаћ је још чекао. Смирио се крстић снајпера на њему, нешто сам већ и видео, и притиснуо сам окидач. Мој срндаћ је сијао у пламену сунца.

Тешко је описати шта осећа у оваквим ситуацијама жутокљуни ловац, а мислим да је и сувишно то описивати. Колеге ловци то знају, а они који то нису, никад

то неће разумети. Довољно је толико рећи да сам тамо стајао дирнут и надасве радосно примао сам честитке, и нисам разумео зашто ми се сви смешкају док ми пружају руку и тапшу по рамену.

– Приметиће – рекао је ловочувар, а ја сам пробао да погодим какву сам велику грешку направио.

После свега сам осетио како ми нагло постаје јако топло и како се знојим, зато сам обрисао чело. Погледао сам своје руке, шака ми је била пуна крви. И другом руком сам додирнуо чело – и оно је било крваво.

Наравно! Кад сам се увукао у снајпер, оштра ивица код трзаја, при паљби, ударило ме је и повредило ми је чело и кожу између обрве, оданде ми цури крв.

– То се догађа код сваког жутокљуног ловца... – како каже сентенца, па на то више нисмо обраћали пажњу.

Преузео сам свој плен, добио сам ловчеву гранчицу за ловачки шешир из поштовања према плену, и почела је церемонија добијања титуле ловаца на срндаћ. Спустио сам се на четири ноге изнад моје пушке, тако сам слушао беседу мога пријатеља – ловачког кума, који ме је у име Светог Хуберта назвао ловцем срндаћа.

Устао сам, збуњено сам се припремао и пре него што смо скоро кренули, дошао је мој пријатељ са још једном ловачком гранчицом. Њоме је добро намазао моје крваво лице и отишао до мога срндаћа са следећим речима:

– А тебе сад називам ловцем на Жолта!

Тако је на мом првом улову срндаћа пало два ловачка крштења.

Реците ми сад, да ли се то може заборавити?

Жолт Вашарош: Висока планина

Zsolt Semjén

Композитивни
говор на сахрани
Реренца Сабоа

Човек је предодређен да свој живот учини не само потпуним, него и испуњеним. Зато је природно да у нама постоји нагон да, када се нечији живот заврши, изразимо особине, карактер, суштину и резиме његовог живота. Ференц Сабо је био добар човек. Дobar и праведан ловац, добар и одговоран народни посланик, добар сарадник и прави пријатељ.

Мислим да је, у односу на лов, тачна формулација за Ференца да је био мајстор ловачког заната и надничар на пољу залагања за положај ловства у Мађарској.

Знао је све о лову и све о заједници ловаца у Мађарској. Био је константно повезан са шумарством, и познавао је и шуме и шумарство. Већи део свог живота је провео као пољопривредни инжењер, и знао је све и о мађарској пољопривреди. Радио је и у Министарству пољопривреде, па је био упознат и са лавиринтом државне управе, захваљујући чему је стручно координисао настајање нових закона. Његова способност да обезбеди консензус потиче од два његова талента: од његове већ споменуте стручности и, како сам је ја наз-

вао, од за њега карактеристичне „бомбон дипломатије“.

Наиме, ситуација је таква да руководство може да се договори око чега год хоће, али ако обична секретарица то не стави пред свог шефа да то и потпише, онда ће то тамо стајати и чекати недељама и месецима, и на крају ће се заборавити. Ферика је, односећи бомбоњере секретарицама, увек некако успевао да среди ствари и да се договори са руководством, у којима је он, као стручњак, имао кључну улогу, да те ствари заиста и буду потписане. Зато, са сигурношћу могу да потврдим да без њега овај изванредни закон о лову не би био овакав какав јесте. Када смо радили на територијалном развоју ловачких удружења, Ферика ме је често тражио, али никада због сопственог, личног интереса, већ је увек заступао интересе других. Кад год бисмо се сретли, одмах је вадио из џепа гомилу мапа терена, причао како треба нешто ту или тамо урадити, али никада није тражио ништа за себе. Никада га нећу заборавити. Пал Болдоцки га је једном директно питао: Иначе, Фери, да ли је твој терен у реду? Само је рекао: Са тим нисам хтео

да Вас замарам... Оваква скромност га је карактерисала целог живота. У животу других, лов је једна епизода. У Ферикином животу, лов је представљао главну нит во-диљу.

Спремао се за Светски сајам лова. Фери, сада ћеш гледати сајам одозго, и тиме си нас обавезао на то да га организујемо тако да можеш да будеш нама задовољан.

Твоји изабрани трофеји ће бити изложени на сајму – то ти обећавам.

Жигмонд Сечењи је написао, али важи и за Ференца: „најчешће, када ловац сам хода по шуми, може да се сретне са Богом, а Створитељ, супротно гласинама, често се може тамо наћи и у данашње време.“ Његова вера се ослањала на искуства која ловац може да доживи у природи, у својој самоћи са Богом.

Епикур је рекао да се не треба бавити смрћу, јер „када сам ја ту, смрт није, а када смрт дође, мене неће бити.“ Чини нам се да је ово духовито, али је у свему и у сваком детаљу погрешно. Ситуација је таква да ни најокорелији атеиста не може бити сигуран да нема вечног живота, да

нема васкрсења и суда. Ако је свемогући Бог ни из чега створио свет и све што постоји, *creatio ex nihilo*, зашто би му било тешко да из праха васкрсне неког кога је већ једном створио. Епикур није у праву, јер све док смо ми овде, и смрт је присутна. Овде смо и сада, и причамо о смрти. Епикур није био у праву, али апостолски оци јесу. Описали су како на крају све остављамо иза себе – имовину, банковне рачуне, и титуле. Пратиће нас, као пси, једино наша дела. Ферику Сабоа ће, попут верних паса, пратити његова добра дела.

Испричаћу вам један догађај са псима за крај. Сада већ давно, кренули смо у хајку на вепрове и један вепар је повредио једног пса. Задао му је ужасну рану коју ни ветеринар није могао лако да сашије. Видели смо да човек, који је био власник овог пса, није имао новца да га однесе код ветеринара. Био је тамо и професор медицине који је рекао да ће из милости устрелити пса, да се не мучи. Ферика је оставио лов, препешачио је три брда са псом у рукама, узнемирио је троје људи да би ветеринар дошао у станицу иако је био викенд, и дао је

пуно новца ветеринару који је оперисао пса. Овај пас и ово дело ће отпратити Ферику у вечност.

Многи кажу да долазимо на свет голи, и да тако и одлазимо са њега. По мени, ни то није истина. Када се родимо, живот нам је празна књига, али кад нам се живот заврши, књига нашег живота је исписана до краја. Герхард Лофинк, познати немачки теолог, веома је прецизно рекао да када буде дошло до васкрсења, неће се вратити само наше тело и душа, него и све успомене и везе које смо имали у животу. Наш живот је књига коју носимо са собом у вечност, а није празна свеска. Књига Ференцовог живота, коју је писао пуних 67 година, садржи и нас, као што је и он присутан у нашим књигама.

У Светом писму стоји да „нико није видео, ни чуо, нити је схватио шта је Бог припремио онима који га воле“. Ко ће провести вечност у Божјем присуству? На основу хришћанске традиције, мислим да ће то бити добри људи, а Ферика је био добар човек. *Requiescat in pace.*

Габор Миклош Секе: Смрт Зрињског

Жолт Бајер

Срце да
самоубица

Одиграло се прошле године (што сада ништа не значи онима који ће ово читати за педесет или сто година, зато, служећи се дилемом Ласла Нађа, ако буду још увек имали људски лик – поздрављам их, и поручујем им да је прошла година, у нашем случају, 2020. која је била поприлично неугодна година и за Homo sapiens-а, и за планету...).

Ово се догодило током прошлогодишњег лова на срндаћа, и могу вам рећи, да се није догодило мени, тврдио бих да је фантазија сентименталног и остарелог ловца, али се јесте догодило мени, остарелом и све сентименталнијем ловцу...

Били смо доле у јужном делу Панонске низије, са веселим друговима и старим дугогодишњим пријатељима, на пролећном лову на срндаћа. Мој први овакав трофеј – вероватно сам већ причао о томе – устрелио сам у рану зору. То ми је остало утиснуто као судбина или чаролија. У сумрак, или увече – ништа. До данашњег дана, све своје срндаће сам уловио у зору. Тако је било опет и тог пролећа – увече смо прегледали најбоља

места, али нисмо имали прилике ни да промашимо – и онда је дошла зора.

Већ смо мислили да ће и зора да прође без дивљачи, јер су срндаћи на некаквој службеној конференцији у најмрачнијем и најгушћем делу шуме, јер нигде није било ни једног. Није их било ни на детелини, ни на свежем зеленилу, ни на њивама житарица, ни у ретким воћњацима, ни код извора – нека их све враг однесе, помислио сам, већ сам дошао и до тога да би ме, за утеху, задовољио слаб и млад срндаћ.

Хајдмо у шумарак, можда... – рекао је Имре, и кренули смо тамо.

Можете претпоставити како смо ушли у шумарак и стали на почетку једне чистине, јер нам је Имре тако рекао. Подигао је двоглед и дуго гледао нешто.

Тамо је срндаћ...

Какав је?

Не видим тачно, али треба га устрелити, нема везе у каквом је стању. Болестан је.

Колико је далеко?

Добрих двеста, двеста педесет метара...

Не могу да пуцам на ту даљину – рекао сам, и прст ми је остао на кочници.

Након тога смо разговарали тоном којим иначе разговарамо код куће у дневној соби, не превише гласно, али нисмо ни шапутали – нисмо више обраћали пажњу. Неки су запалили, други фотографисали, нисмо више били тихи, нити смо се скривали.

После пет минута срндаћ је изашао на саму средину чистине и кренуо према нама...

Овакво понашање дивљачи је било толико изненађујуће да смо сви нагонски ућутали – само смо гледали у срндаћа који нам се приближавао.

Срндаћ је долазио и све више се приближавао. Сто осамдесет метара, сто педесет метара...

Шепао је на десну ногу, приближавао се полако, као да га вуку на канапу. Чак нам је и ветар дувао из правца леђа.

Припреми се! – рекао ми је Имре, чак ни то није шапутао, већ ми је рекао нормалним гласом, а срндаћ се и даље приближавао.

Сто метара, осамдесет...

Отварам осигурач, стављам пушку на наслон и почињем да циљам. Срндаћ на мом нишану се и даље приближава, долази према мени, а грло ми се стеже...

Планирао сам да га не пустим ближе од педесет метара, и као да је то телепатски чуо, стао је негде на око шездесет метара, окренуо се и стао попречно на чистини.

Никада у животу нисам тако тешка срца пуцао на тако лаку мету, а после тога сам зуррио у празно, и у срндаћа скљоканог од ватре.

Срндаћ је имао гљивично обољење које је напало његово десно око на које је био потпуно слеп. Вероватно га је са те стране напао шакал или лисица и сломио му ногу.

Тако је пред мене изашао болесни срндаћ који је хтео да се убије. Дошао је, стао је попречно на чистини, и као да је рекао: „молим те, драги пријатељу, ослободи ме мука, нећу бити незахвалан...“

Срндаћ је имао леп трофеј на глави.

Кад год гледам овај трофеј, сетим се да је он био једина дивља животиња са којом сам се срео а да је намерно хтела да умре – као стари Мађари у Трансилванији који су одлазили у смрдљиву пећину или старци у Јапану на врху Нарајаме.

Морам да признам да ни са једном дивљом животињом нисам имао толико интимну и блиску везу као са овим болесним и старим срндаћем самоубицом којег сам вероватно спасио.

Жолт Вашарош: Ловачка соба

Жолт Шемјен

У одбрану лова

*„Тешку професију лова потцењују само
у наше доба, и то само у морално
најизопаченијем делу Европе.“*

(Jose Ortega y Gasset: Теоретисање о лову)

Од када сте преузели председавање Националним удружењем за заштиту ловаца Мађарске, имамо разуман закон о оружју и одличан закон о лову, и најавили сте Светску изложбу лова у Будимпешти за 2021. годину. У данашњем свету је за овакве ствари потребна храброст и одлучност, нарочито ако је реч о политичару.

– У свету лова има оних који живе за лов, а поред тога, уз дужно поштовање, и живе од лова. Има и оних који само живе за лов, и за положај ловства. Ја за послове око лова никад ни једну пару нисам добио и то ми даје једну врсту слободе, да у вртлогу делимично прихватљивих интереса не промашим правац – правац и етос лова у Мађарској и правац Светске изложбе лова. Одрастао сам у ловачкој породици, моја фамилија лови већ од памтивека. Како бих био и стручно обучен, завршио сам смер Управљање ловиштима, на Универзитету у Шопрону.

– Упркос свему овоме, или управо због тога, изложени сте личним нападима.

– Поносан сам што сам мађарски ловац. Сви знају да ме не могу уплашити, и да напредујемо и идемо још даље. Напади су део политичког живота, већ сам се навикао на то током своје тридесетогодишње праксе. Нећу се одрећи свог начина живота, традиције моје породице и обичаја из детињства само зато што сам постао министар, зато што има људи који су противници лова. Када бих се одрекао свог ловачког бића због политичке рачунице, одрекао бих се себе, и не бих могао да останем нормалан човек ни у политици.

– Данас многи нападају лов.

– Лов је данас мета многих напада, што показује колико далеко је од природе одлутао део друштва који живи у великим градовима. Позната је анегдота да су деца мислила да су краве љубичасте, јер су их видели само на амбалажи Милка чоколаде... Све већи део друштва одраста без личних искустава, и не чита басне и романе Иштвана Фекетеа, него гледа Дизнијевог Бамбија, који нема никакве везе са животом, нити са природом, па чак ни са срнама. Из филозофске перспективе, сматрам по-

грешним антропоморфно приказивање животиња јер, осим тога што је природно-научно незасновано, приказује животиње и човека једнакима. Управо оваква релативизација животињског царства доводи до дехуманизације човека. Човек је човек, а животиња је животиња. Наравно да сваком живом бићу припадају нека права, заштита и поштовање, и то према законима природе. Апсурдно је назвати „убиством“ улов вепра, као што је апсурдно назвати конзумирање похованог меса канибализмом. Човек је током целе историје ловио и водио ловачки живот, то нису радили само Кромањонци. Лов је део нашег људског наследства. Природно је да човек лови, треба се запитати шта није у реду када одбија да призна ту чињеницу.

– Поводом Светске изложбе, шта мислите о томе што 1971. још нису постојале зелене идеологије, као ни политичари који су агресивно били против лова, а 2021. је то готово мејнстрим (прим. прев: став већине)?

– Поучно је и подржава управо оно на шта сам раније скренуо пажњу – да неке самопрозване зелене идео-

логије, чији се главни идеолози, ликови из центра веллеграда, који никада нису живели у околини шума или ритова, позивају на природност и законитости природе у свету животиња, биљака и минерала, а њихово деловање у људском друштву је управо супротно тим законитостима – помислимо само на родну идеологију.

– Шта се може урадити за прихватање ловства у оваквој ситуацији у Европи и у свету?

– Наш задатак је да објаснимо да у заштити природе морамо избећи две грешке: прво треба зауставити необуздану глад за профитом индустријског лобија, који хоће од целог света да направи индустријску зону, а друга грешка је некоришћење шума и поља за корист човечанства. У Библији стоји да је Бог, када га је ставио на земљу, човеку поверио да је обрађује и да се брине о њој као о башти – не да је изабљује, нити да је препусти себи. Избетонирана земља није башта, као што ни запуштена земља неће никада бити башта, него џунгла. Под бригом о башти се подразумева садња дрвећа, чишћење од корова, поливање и резивање. Оно што

су маказе у руци баштована, то је пушка у руци ловаца. Дивљином треба управљати – треба регулисати бројно стање животиња, треба побољшати њихов квалитет и бринути се о средини – неговати одрживу равнотежу у шумама и на пољопривредном земљишту. Сви који ово поричу нису само против лова, већ су и штетни за природу и њено очување.

– Да ли се ово стање може приказати и на Светском сајму лова?

– Није случајно слоган сајма „Заједно са природом“. У поретку стварања, природа је усмерена на човека, природа и човек су нераздвојни. Човек без природе не може да постоји, али, према филозофско-теолошкој теорији, ни створени свет не би имао смисла без човека.¹ Заштита, култивисање и одрживо коришћење створеног света није могуће без управљања бројем дивљачи. Човек није само део природе, ипак је и творац културе, зато управљање бројем дивљачи не може да се одвоји од културе лова, од цртежа из пећине у Алтамири,

¹ Постање 1, 26–28; 2, 19–20; Посланица Римљанима 8,19–22; Откривење Јованово 21, 5.

преко романа Иштвана Фекетеа до мисе Светог Хуберта. Светски сајам лова је прилика да покажемо свету и нашим суграђанима докле смо стигли у професионалном управљању нашим ловиштима, и са нашом културом, која потиче из Азије, и која је дошла до изражаја у Средњој Европи.

Жолт Вашарош: Соба за пушење

Жолт Бајер

Мој неосвојени
тродреј од јелена

Европски јелен је живео у Геменцу.

Геменц се налази у поплавном подручју Дунава.

Ловац је био држављанин Мађарске.

Ова срећна комбинација је омогућила тај сјајан лов.

Био је почетак септембра. Чула се рика јелена. Ко није чуо љубавни зов мужјака европског јелена у шуми на јесен, у зору или при заласку сунца, заправо, ништа још није ни чуо.

Ловац је отишао у шуму због овог крика. Звук овог зова даје надљудску енергију онима који га чују. Пружа снагу, мушкост, софистицираност животињског инстинкта, једном речју – лепоту лова.

Лов на мужјака европског јелена је краљица лова, барем у овом делу света. Ловац на Аљасци, којем пред носом одједном искочи лос са својом тонажом, вероватно размишља сасвим другачије, али у нашим шумама, када се чује зов јелена, и када два бесна бика напумпана тестостероном крену један на другог на чистини, сами себи дамо на значају и о много чему размишљамо у себи. Размишљамо о свету, о Богу, о себи, о бригама, о суштини живота, а после лова, наравно, све се врати на старо, јер је човек најглупље створење на земаљској

кугли, а његова глупост потиче од тога што мисли да је најпаметнији и најталентованији.

Ловац је размишљао о оваквим стварима у шуми Геменца.

Добио је добро место, био је у својој омиљеној засеци, на ивици једне чистине на чијој средини су биле трска и шаш – ако овде не буде било јелена, онда га неће бити нигде....

То му је била последња будна мисао, јер га је тада обузео дубок сан.

Као оправдање, треба споменути да је било негде око пола пет, и да је толико било хладно да се могао гристи ваздух.

Могу рећи само да, ако не заспиш у засеци у јесењу зору, на хладном ваздуху, нећеш заспати нигде. Треба признати да је један од саставних елемената лепоте лова, управо, заспати у засеци.

Ловац је дубоко заспао. Глава му је пала, бешумно и дубоко је дремао, а око њега се одвијао живот...

... На чистину је изашао један исцрпљени мршави срндаћ који је хтео да се опорави од претходног периода парења, па је грицкао росну траву. То је радио деликатно и селективно, као да је неки принц. Након тога је, дугим корацима, стигла и једна рода са дугим кљуном. Тражила је пужеве, бубе, или неку залуталу жабу, заиста је била за жаљење – имала је проблема, јер је остала. Сви њени другари су већ били на путу ка Африци, а она је само гледала на једну, па на другу страну, бројала је дане, и чекала смрт, као старац у старачком дому или младићи у ратном рову...

Одједном, појавила се и једна лисица – пошто се лисице увек и свуда појављују – и каскала је гиздаво и грациозно, као да хода по јајима, или да је естрадна плесачица која се спрема за наступ...

Преко пута ње се појавио један јазавац, стигао је из правца режисерове десне стране. Ако је лисица плесачица, јазавац је хокејаш у пуној опреми који клизи по трави са потешкоћама, али ипак хитро, и тако се чини да ће одстранити било шта што му стане на пут. Некако,

јазавци су увек љути, као професори математике који, у суштини, раде тај посао уместо неког другог, па га раде без радости...

После тога, изненада је ишчезао сваки живот са пољане. Настала је дубока тишина.

Тада се зачула рика јелена.

Ловац је отворио очи.

Тако дубоку рику јелена никада до тада у животу није чуо. Била је дубока и јака, чула се далеко, и била је застрашујућа. „Уа,Уа,Уа – у-у-у-у!“ понављао је стари јелен, судећи по гласу, зрео за одстрел, огроман, прави капиталац, а ловац је ставио своју пушку на руб своје заседе, и окренуо се, с циглом у стомаку, према гласу, и чекао.

Одједном, јелен је изашао из заклона трске.

Био је за одстрел, зрео, огроман, са капиталним трофејом од барем дванаест рогића.

Био је застрашујуће леп јелен, добро угојен током лета .

Тело му је било мишићаво и напето, испаравало је као прегрејана локомотива. Док је рикао, јутарња пара

му је излазила и на уста, и на нос. На роговима су му висили трска, шаш и грање. Кад је завршио рику, моћно је спустио крунисану главу и њихао је, са једне стране на другу, као да је у присуству конкуренције, тј. супарника са којим треба да се надмеће.

Ловац је усмерио крстић нишана на његову лопатицу. Прст му је био на обарачу...

Јелен се ућутао и погледао у ловца. Гледали су се. На почетку, преко снајпера, а онда је и ловац дигао главу, и погледао јелена право у очи.

Немој још... – рекао је јелен.

У реду... – рекао је ловац.

Имам још посла... – неприметно је климнуо јелен.

Знам... – одговорио је ловац.

Хвала, пријатељу...

Нема на чему, пријатељу...

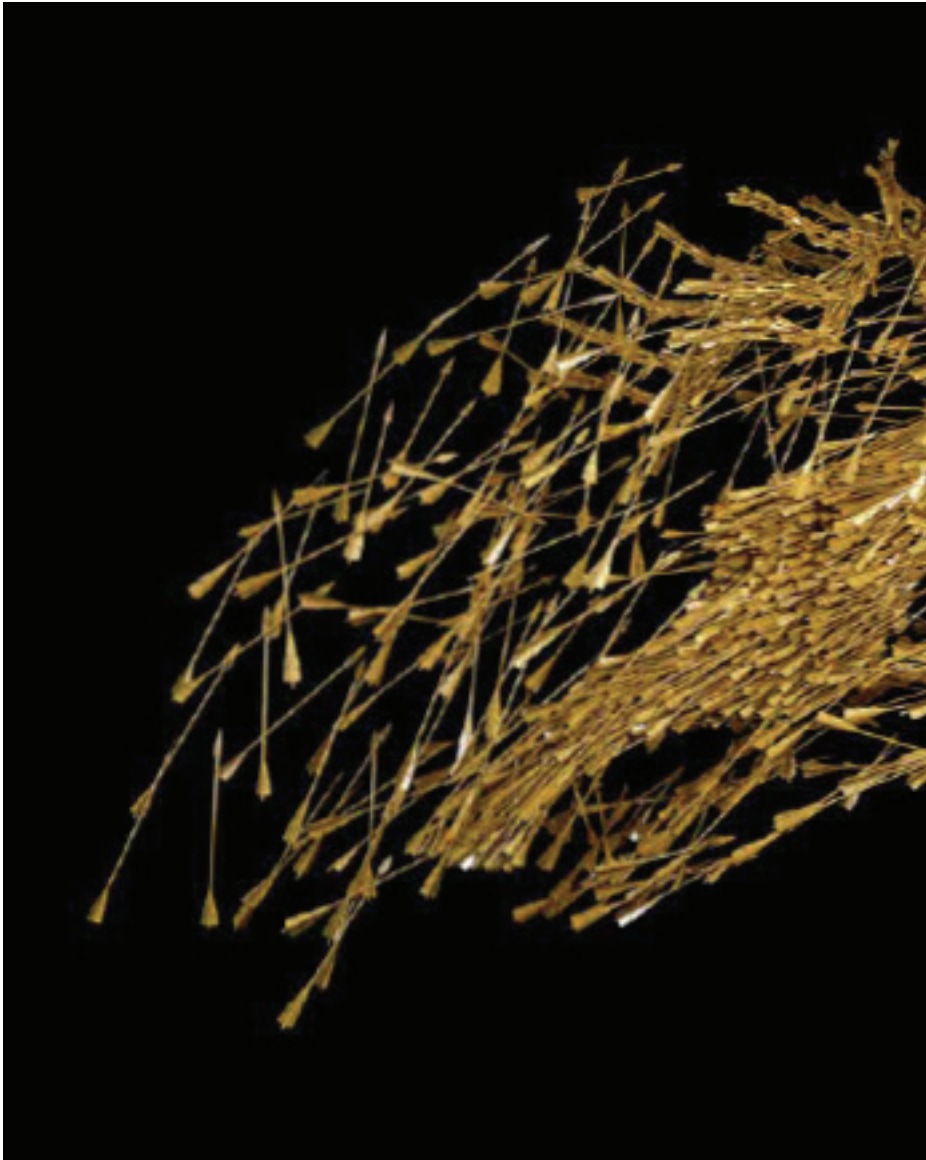
Срешћемо се још...

Срешћемо се...

Споро ходајући, јелен се вратио у заклон трске.

Ловац је још дуго седео у заседи. Јесење сунце је било

јако, загревало је чистину, шуму трску и ваздух, пара и магла су ишчезле, и ловац се, у малој мери, угрејао од сунца. У ловачкој дворани своје душе, на главно место, окачио је огромног, зрелог, капиталног јелена којег није могао да убије. Тамо ће да риче до краја времена.

Габор Миклош Секе: Чудесни јелен из мађарске митологије

Жолт Шемјен

У складу са
природом

Светска изложба лова и природе под називом „У складу са природом“ је јединствена, али није догађај којем нису претходили неки други догађаји. Организовали смо је у част Светске изложбе из 1971. године, на њену 50. годишњицу, а она је организована на стогодишњицу Националне изложбе лова из 1871. године.

У септембру 2011. године, на 40. годишњицу изложбе из 1971, предложио сам мађарским ловачким организацијама да осмислимо нову Светску изложбу за 2021. годину, на Сајму оружја, лова и риболова. Ово сам најавио 2015. године, а 2016. године сам био у прилици да известим о великодушном покровитељству Владе Мађарске за овај догађај.

Овакав догађај вреди организовати само грандиозно, како би био свеобухватан, и то из два разлога: са једне стране, то захтева наша ловачка култура коју смо донели са собом из Азије као наследство – треба само да помислимо на птицу Турул, на Чудесног јелена, или на оно што је написао мајстор Анонимус у *Gesta Hungarorum*-у

– да су Мађари бољи ловци од ловаца из осталих нација, јер младићи своје време проводе у лову. Ово наше наследство се употпунило у централној Европи, уз ловачку културу и умешност лова у Хабзбуршкој монархији. Овде треба споменути и, по свету познато и легендарно, управљање ловиштима, које је у уској вези са 71. годином, и чији утицај траје још од тада.

У Мађарској има седамдесет хиљада ловаца, седамсто хиљада риболоваца, и више хиљада спортских стрелаца, и са пушком, и са луком. Не могу ни да проценим број одгајивача ловачких паса и број коњаника – ако урачунам и њихове породице – они чине једну четвртину наше нације.

Како бисмо били њихови достојни представници, и како бисмо организовали Светску изложбу на начин који је њих достојан, морали смо, пре свега, да уредимо ловство у својој кући. Осмислили смо реалан и разуман закон о оружју којим је заустављено мучно малтретирање ловаца и спортских стрелаца, раскрстили смо са, из социјализма заосталим, менталитетом који је не-

говао страх државе од тога да њени грађани поседују оружје. Можемо бити поносни на наш закон о лову за који сам убеђен да је данас један од најбољих у свету. Програмиран је за циклус од двадесет година. Обухвата површину од три хиљаде хектара и организовани систем ловишта по регионима. Материјално смо обезбедили ловачку комору која функционише као јавни орган, и професионално је обновљен ловачки лист *Нимрод*, који са својим тиражом од осамдесет хиљада спада у једно од најбројнијих периодичних издања. У симбиози смо са *CIC*-ом, није само склопљен *modus vivendi*, већ смо дошли до консензуса са љубитељима природе, нарочито на плану развијања станишта.

За све ово смо захвални многим нашим пријатељима, али сада једног хоћу посебно да истакнем, па уједно тражим и извињење од осталих. Хоћу да истакнем грофа Јожефа Карољија, посебног повереника владе за Светску изложбу, коме треба да будемо захвални за постављање домаћих и међународних темеља ове изложбе, за наш мото „У складу са природом“, као и за наш брилијантан лого.

После ових прелиминарних догађаја, да пређемо на саму Светску изложбу. Унапред хоћу да изнесем једну своју примедбу: за своје ловачке послове никада нисам био плаћен, они су само подразумевали политички ризик, који је предодредио моје прихватање председничке позиције у Мађарском националном ловачком савезу, на којој сам остао десет година. Наравно, такође и мој одлазак са оцем на изложбу '71, кад сам још био дете, чине моја сећања на павиљон Танзаније са Афричким трофејима још увек веома живим. Тадашњи поклон мог оца ме и данас обавезује.

Наш положај је тежи него 1971. године у три области: главна медијска и политичка струја је анти-ловачки настројена, и из тога произилазе и манипулације неких домаћих политичких и медијских личности, а ту је и пандемија.

Треба да се суочимо са тамнозеленом идеологијом, а не са зеленом. Постоји оштра разлика између наших зелених пријатеља који бране природу на достојан начин, и идеологије тамнозелених „еко-терориста“ који су че-

сто против човечности. Иако чудна, поучна је чињеница да се ова идеологија и политика позивају на природност у односу на животиње и биљке, а у односу на људско друштво, пропагирају противприродне ствари... Ми, на основу поретка стварања, бранимо природни поредак ствари. Сваком бићу признајемо право на достојанствен живот, на њему својствен начин, и на основу природног поретка.

Наравно, ово није лак задатак у друштву које је отуђено од природе и од њеног поретка, и у којем деца мисле да је крава љубичаста, јер никада нису видели краву, осим на амбалажи Милка чоколаде... Такође, за срну мисле да је Бамби Волта Дизнија, који ни у чему нема никакве везе ни са срнама, ни са стварношћу природе. Између осталог, мисија Светске изложбе је и то да пружи одговоре на анти-ловачку демагогију: да демонстрира ловачку културу која потиче из људске антропологије, слободу одрживог лова, и потребу за разумним управљањем ловиштима.

Изложбу смо организовали са намером да прикажемо све што је у вези са ловом: имали смо изложбу паса, коња, соколарства, риболова, такмичење у стрељаштву и у гађању, одржана су предавања о уметности у лову и о лову у уметности, окусили смо јела од дивљачи и од рибе, одржали смо и светску научну конференцију – и све то уз помоћ техничких могућности 21. века.

У свему у свету има нежељених појава, тако и у лову, па је потребно осврнути се и на њих. Класична морална теологија разликује *actus humanus* од *actus huminis*. *Actus humanus* је човечно деловање, а *actus huminis* јесте човеков поступак, али није сигурно и да је човечан, односно, да је хуман поступак или деловање. Ево једног примера: са вином има везе и дегустатор вина из Токајског подрума вина, и алкохоличар који је пијан од лошег бућкуриша. Поступак првог је *actus humanus*, а поступак другог је *actus huminis*. Исто тако, ловачка уметност грофа Жигмонда Сечењија је *actus humanus*, а оно што раде ловокрадице је *actus huminis*. Треба споменути да није случајно што је музеј лова у Хатвану назван по гро-

фу Жигмонду Сечењију. Особеност ловачке културе се састоји у томе што, у својој сложености, обухвата и природу и културу, што својом људском антропологијом досеже особено јединство свега – од ловачке страсти до мисе Светог Хуберта.

Директно су ме питали да ли мислим да је култ '71. апотеоза Кадаровог режима? Ја не мислим да јесте. Чињеница је да је мађарско ловство симболички имало два врхунца: Тотмеђер грофа Лајоша Карољија, и 1971. Оно у Тотмеђеру није говорило о гувернеру Миклошу Хортију, исто тако ни '71. није о главном секретару комунистичке партије, о Јаношу Кадару. То значи, за пример, да ако се нешто везује за надвојводу Јожефа, то ће носити његово име, а на оно што је упуцао Пал Лошонци, написано је његово име. Овај догађај говори о лову, а не о политици – не желимо и нећемо да фалсификујемо историју.

Наша намера је била да на изложби прикажемо све о лову, зато је изложба шаролика – од водених станишта, до уметности. Замолили смо стручњаке који су већ ра-

дили на сличним великим пројектима да буду домаћини разних организационих јединица. Захвалан сам на њиховом професионализму, и наравно, на њиховом ентузијазму, упркос томе што већина њих ни нису ловци. Због њих се остварило оно што смо рекли Золтан Ковач, повереник владе и ја: да ће Светска изложба лова имати *милион посетилаца*.²

Треба споменути да је наша гастрономска мисија да популаризујемо јела од дивљачи и од рибе. Сматрамо да их треба увести у понуду јавне исхране, јер месо дивљачи – и то у овом случају није само реклама – сигурно нема антибиотике у себи, биолошки је највредније за исхрану, може да служи очувању здравља појединца, а преко тога посредно служи и очувању будућности целе наше нације.

Светска изложба је осмишљена у духу одрживог развоја ловства, зато је посебно задовољство да је сваки њен детаљ остао исти, и то на заслужном месту: од места молитве *Laudatiosi*, преко павиљона Карпатског ба-

² На крају је било милион и по посетилаца.

сена, који су направили Трансилванци, до улазне капије направљене у облику главе јелена, од 10 тона ловачких трофеја, која симболизује заједништво мађарских ловаца и која ће после изложбе отићи у Кестхел. Будимпешта ће се, такође, обогатити централним местом за нашу изложбу, са обновљеним HUNGEXPOM, који је први пут био место и Међународног еухаристичног конгреса, после којег се одржава наша Светска изложба лова, и током више деценија ће моћи да служи одржавању још многих других догађаја, а у интересу поновног оживљавања туризма и привреде после пандемије.

Ова изложба је важна, али су још важније поруке и поуке којима нас учи. Најважнија је њена духовна садржина у духу поретка природе – приказивање чињенице да је 99% наших предака живело од лова – да они нису били успешни ловци, нас данас не би било. Ловачка страст је у природи човека, од ње смо наследили нашу ловачку културу. Такође, важно је приказати и корист природе од лова: без лова не могу да се одрже ни

дивљач ни шума, ни равнотежа у пољопривреди, као ни разноликост и квалитет дивљачи.

Поучна је чињеница да, од Африке до Средње Азије, дивљач гине где год је лов забрањен, а тамо где је подржано инвестирање у ловство и управљање ловиштима, повећава се и квалитет и број дивљачи. Када нема легалног лова, нема ни новца за чување дивљачи од ловокрадица, а локално становништво – како доказује безброј примера – убија дивљач ватром, гвожђем и отровом, како би сачували своје мало пољопривредно земљиште. Тамо где је лов дозвољен, и где има управљања ловиштима и где има ловног туризма, има новца и за чување дивљине, а локално становништво, пошто профитира од лова, нити може, нити жели да убија дивљач. Ево конкретног примера: у Кенији су забранили лов, и тамо је изумрла дивљач у већем делу државе. Намибија се гради на ловачком туризму, и тамо постоји фантастично обиље дивљачи.

На првој страни Библије можемо да читамо о томе да је Бог човека створио у Небеском врту који је био као

башта за коју је морао да се брине. Према томе, по Светом писму, човек може да почини две грешке. Прва је да израбљује и не цени природу. То безобзирно ради привредни лоби који би радо направио индустријску зону од целог света, и радо би све избетонирао. Друга грешка је да природу препусти самој себи, јер тако неће имати башту, већ само неки хаос. Како баштован негује своју башту, тако и ми треба да водимо бригу о шумама, пољима и животињама. Зато често користим ову аналогију: оно што су маказе у руци баштована, то је пушка у рукама правог ловца.

Утицај и инспирација Светске изложбе лова у Будимпешти 1971. године осећа се до данас. Нека нам Бог подари да ова наша Светска изложба под називом „У складу са природом“ донесе толико добрих плодова у управљању ловиштима и природом у нашој ловачкој култури, да и наши потомци који буду организовали Светску изложбу 2071. године, још увек уживају у тим плодовима.

Поштовање дивљачи, поздрав ловцима, и наклон Творцу.

Ускладу са природом

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.511.141-94

ШЕМЈЕН, Жолт

Лов је изабрао мене / списи Жолт Шемјен, кратке приче Жолт Бајер
; [фотографија Gergely Botar, Mate Gregus]. - Суботица : Графопродукт,
2022 (Суботица : Графопродукт). - 116 стр. : фотогр. ; 22 cm

Тираж 1.000. - Стр. 6-7: Предговор / Иштван Фаркаш.

ISBN 978-86-82210-04-7

1. Бајер, Жолт

COBISS.SR-ID 73576457